

Barne- og familiedepartementet (BFD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
21/00535-1

Saksbehandler:
Kjersti Botnan Larsen

Dato:
31. mai 2021

Behov for veiledning om hvordan gjøre barnerettighetsvurderinger

Barneombudet har som lovpålagte oppgaver å ivareta barns interesser i forbindelse med planlegging og utredning på alle områder og følge med på om lovgivning og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs barnekonvensjon, jf. barneombudsloven § 3. I vårt arbeid har vi over tid sett at forholdet til FNs barnekonvensjon og vurderinger av hvilke konsekvenser ulike forslag har for barns rettigheter ofte mangler i beslutningsgrunnlaget for ulike statlige tiltak som påvirker barns liv.

Vi mener derfor det er behov for målrettede tiltak for at barns rettigheter i større grad blir en del av beslutningsgrunnlaget. For å sikre dette, mener vi at bevisstgjøring og informasjon om barnerettighetsvurderinger er viktig. Barneombudet ber om at Barne- og familiedepartementet utarbeider en veileder til utredningsinstruksen om barnerettighetsvurderinger.

Staten har etter barnekonvensjonen artikkel 4 en plikt til å sette inn alle egnede lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak for å oppfylle forpliktelsene etter barnekonvensjonen. For å oppfylle denne forpliktelsen er det nødvendig at det ved utforming av politikk, lover og andre statlige tiltak vurderes hvilke konsekvenser statlige tiltak vil kunne ha for oppfyllelsen av barns rettigheter. En barnerettighetsvurdering er et redskap for dette, noe også regjeringen viser til i kapittel 4 i barne- og ungdomskulturmeldingen (Meld. St. 18 (2020-2021)). Her understreker regjeringen statens plikt til å gjøre barnerettighetsvurderinger når myndighetene gjennomfører ny politikk eller lager nye lover.

Plikten til å gjøre barnerettighetsvurderinger er også understreket av opplæringslovutvalget i NOU 2019:23 og barnelovutvalget i NOU 2020:14. Begge utvalgene etterlyser mer veiledning fra myndighetene om barnerettighetsvurderinger. Utvalgene peker på fravær av gode modeller og prosesser for barnerettighetsvurderinger. De viser til at barnerettighetsvurderinger ikke er viet en egen plass i utredningsinstruksen eller veilederen til denne, og at det derfor er en fare for at hele gruppen overses i lovarbeid. Dette gjelder også når bestemmelsene har direkte betydning for rettighetene til barn og unge.

Barneombudet mener det er behov for mer informasjon og kunnskap om barnerettighetsvurderinger. For å bidra til dette tok vi i 2019 initiativ til at barnerettighetsvurderinger skulle være det årlige temaet som de europeiske barneombudene (ENOC) jobbet med i 2020, noe som også ble besluttet. ENOC har nå utarbeidet et rammeverk som beskriver hvordan man kan gjøre en barnerettighetsvurdering. Rammeverket er en praktisk veiledning som blant annet gir hjelp til hvordan man steg-for-steg gjennomfører en barnerettighetsvurdering. Rammeverket er ment å skulle tilpasses til nasjonale forhold og vi bidrar gjerne i diskusjoner om hvordan dette kan gjøres i Norge. Vi mener ENOCs rammeverk kan være et godt utgangspunkt for en veileder til utredningsinstruksen om barnerettighetsvurderinger. En norsk versjon av rammeverket følger vedlagt.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Barn og unges medvirkning i beslutningsprosesser

En viktig del av en barnerettighetsvurdering er involvering av barn og unge for å sikre deres rett til å bli hørt etter barnekonvensjonen art. 12. Vi opplever en økende pågang fra offentlige utvalg og andre statlige virksomheter som har spørsmål om hvordan de kan sikre barns medvirkning i ulike beslutningsprosesser. Eksempler på dette er barnelovutvalget og opplæringslovutvalget. Begge utvalgene pekte i sine utredninger på at det hadde vært en utfordring for deres arbeid at det ikke fantes noen instruks eller veileder for involvering av barn og unge i utredninger og beslutninger om statlige tiltak, til tross for forventninger og forpliktelser til å gjøre dette. Utvalgene etterlyser veiledning om involvering av barn og unge. Barneombudet støtter utvalgene og mener det de etterlyser bør ses i sammenheng med barnerettighetsvurderinger.

Vi er i disse dager i ferd med å ferdigstille en rapport med anbefalinger fra vår egen ekspertgruppe med ungdommer med deres råd til barnerettighetsvurderinger og barns medvirkning. Denne rapporten gir informasjon om ungdoms medvirkning i beslutningsprosesser og er relevant for utvalg og andre som vil involvere barn og unge i beslutningsprosesser. Denne rapporten er også en del av ENOCs arbeid med barnerettighetsvurderinger gjennom deres medvirkningsprosjekt ENYA (European Network of Young Advisors). Gjennom ENYA ble det i 2020 hentet inn råd fra ungdom i 13 ulike land/ regioner og fra alle ungdommene samlet om barnerettighetsvurderinger og medvirkning. Vi koordinerte arbeidet i ENYA 2020.

Ungdommenes rapport og rammeverket for barnerettighetsvurderinger vil bli lansert på et digitalt seminar 15. juni 2021 kl. 08.30- 10.00. Vi er glade for at departementsråd Dag Thomas Gisholt har sagt ja til å delta på seminaret og gi en kommentar. Departementet vil få en egen invitasjon til seminaret.

Mer informasjon

Vi ber om tilbakemelding fra Barne- og familiedepartementet på vårt innspill om at det bør utarbeides en veileder til utredningsinstruksen om barnerettighetsvurderinger. Dersom dere har spørsmål eller ønsker mer informasjon om barnerettighetsvurderinger kan Kjersti Botnan Larsen kontaktes på e-post: kjersti.botnan.larsen@barneombudet.no eller telefon 466 12 610. Vi stiller gjerne også på et møte om temaet.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Kjersti Botnan Larsen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Mottakerliste

Barne- og familiedepartementet (BFD)

Kopimottakerliste

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ)

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo